

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

[42.] Astronomiae & mystic. numerorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

cendis Pædagogi fungatur munere, & sensim expoliat vrbanitatibus
 patriis, in quibus illic tantum momenti reponitur: iis in scholis quam-
 diu educantur, prohibentur omni planè ludo, graui prorsus nugacis
 ætatuæ cruciatu. Nec verò facile ab Sinis, nisi primoribus luditur, &
 sunt formæ ludorum tam ingeniosæ, nihil vt tale cernatur in Europa,
 vt missos faciam reliquos, eorum latrunculi ab nostris plurimum dif-
 crepant, Rex vltra passus quatuor non procedit; duo illi semper, hinc
 & hinc assident consiliarij; nullus ibi feminæ locus est, ne ficta quidem
 & ludiera palam toleratur; quadris ritè trecentis distincto vtuntur al-
 ueo, in iis calculos alter centum digerit candidos, totidem aduersa-
 rius, sed nigros: interrumpendi sunt hostiles manipuli, qui hostem
 campo prorsus extruserit, victor est; quod minori quam horæ spatio
 nequaquam conficitur, noctes eo in ludo solidas trahunt Literati, sunt-
 que in pretio qui eius artes docent, foliis non ludunt, nec aleam iaciunt
 nisi viles, & mediastini: pueris vt ludo minimè arcerentur, inest ad lite-
 ras is ardor, qui vltro ad illas eos rapit. Festos Sinis dies præter qua-
 tuor non legi: solennem præ cæteris primæ lunæ annique ipsorum exor-
 dium, quem ad plenilunium perducunt; excipiuntque altero quem vo-
 cant Laternarum, ob gestientis laticia publicam ostentationem, quam
 suo quisque iocoso pro genio edunt, figuris luminum domi forisque
 variè accensis. Lunæ tertiæ festum functorum honori celebrant tertio
 eius die, quartum fluminibus Luna quinta; Lunæ ipsi quintum, se-
 ptimo eiusdem septimæ Lunæ die. Præter dies hos paucos, nulla toto
 anno ab scholis & studiis quies, etsi plures nobis quotidie ijs horas in-
 sumant. Superiores eorum facultates, miror magis ob illa quæ sciunt,
 quam ob ea quæ nesciunt video: debent id quicquid est quod norunt,
 suo ipsorum ingenio & inuentioni, furto nihil, aut aliarum gentium
 labori, quo si vellent ditari profecto, quantum nobis nunc subsunt, tantò
 altius eminerent. Præstant enim nobis felicitate ingenij, & studendi
 assiduitate; sed vitæ pars bona iis abir, in characterum arcanorum in-
 finitate cognoscenda; quæ plus quam mediocri dum carent, non possunt
 suorum magistrorum antiqua capere monumenta, laudem alioqui ex-
 cogitandis nouis promerituri egregiam, qui discendis diu pridem in-
 uentis consenserunt; quod ne gratuitò iis à me præstitum videatur na-
 turæ primum cognitionem quod attinet, excellere semper in astrono-
 micis, ac si eorum annalibus fides, ante annos quater mille trecentos,
 Cyclus quidam veluti solaris ab iis inuentus est, qui volumine anno-
 rum sexaginta circumferberetur; tot enim annis seculi sui orbem desi-
 niunt: historicorum Sinensium libros centum Nicolaus Trigaultius cum
 patientissime legisset, ex iis Latine quæ scitu dignissima censuit, in Eu-
 ropam tulit; inter quæ notat iam inde ab annis vniuersali diluuiò proximi-
 mis, cœpisse Sinas cœli motus seruare, non per minutias fractorum
 graduum, sed per integros gradus; iisdem historiis, defectiones solis
 vltra ducentas legi, consignarique suo singulas anno, mense, die; sed
 hora

Ludi. 39.

40.
Festa & in-
stitiū Scho-
lasticum.41.
Inuentio at-
tium.Astronomiæ
& mystic. nu-
merorum.

hora

hora nequaquam; vt neque mensura digitorum, quæ lucem huic admissit. Ad hæc inuisarum eatenus stellarum, & cometarum notati multo plures, quam quot hinc pōtremis quatuor seculis Europæi scriptores enumerent; vna item solerti adiectione numerorum ad numeros, stellarum septem errantium, comperisse motus quos vocant medios, statuto epochæ interuallo, & anni mensura (quem diebus trecentis sexaginta quinque, & senis ferè claudebant horis) computando semper centesimis, quæ sexagesimis computamus, & æquationum tabulis quod residuum erat coaptando, quod forte illos docuerant Arabes qui annis retro quadringentis in Sinas cum Tartaris sese infuderant; ea demum illos numerorum scientia præditos ab inundato iam prope modum orbe deprehendo vt esset primis eorum Regibus, & Sapientibus solenne præceptiones de moribus, & regni arcana, numeris velate, ipseque hunc morem tam diu, per successiones multorum Regum quoad cœpit tædere obscuritatis illius ancipitis; extitisse vero tunc peritum hominem sapientiæ illius numericæ, qui eam clarè interpretatus sit, inde obscuritatis illius vsu iacuisse, vt factum videmus in Pythagoricis numeris: sunt ergo vtraque in Regia Pechini, & Nanchini, antiquissima organa facultatum astronomicarum quorum formam & modum vsuque, præstat hic à P. Riccio qui ea spectauerat, quàm à me describi. Anno inquit, 1599. Nanchino egressus, in montem conscendi, vbi Regis visitur Mathematica supellex, montis verticem planities obtinet, quam multorum capacem ædificiorum illic distenderant veteres iisdemque ornarunt: prostabant in ea ex ære fusa, Matheseos inuenta: operoso artificio exculpta: iacebantque ducentos quinquaginta iam annos sub aperto cœlo, ab imbri & niuibus illæsa: in iis, spectanda præcipuè quatuor. Globus ingens & trium hominum complexu grandior, parallelis suis, & meridianis gradatim circulis impressus. Sphæra orgyarum diametro duorum, suo præcincta horizonte, circulorum vice armillis distincta duplicibus quorum intermedia pro circulis erant, gradusque signabant trecentos sexaginta quinque, sua singulos in minuta diuisos, loco globi terrestris, catapultariæ instar, canna, mediam peruadebat sphæram, perforata, flexilis, quamcumque in altitudinem mobilis, ad suspiciendas per eam stellas, & earum situs aptandos gradibus, quos ipsa indicabat: tertiam organum, Gnomon fuit altus quaternis ad quinque orgyias, Septentrionem versus longo impositus lapidi, cum adiecto circum eculeo, ad explorandum vt reor aquæ fluxu an plani eiusdem Orizon, & lapis superficiem; & stylus rectos angulos obtineret: cumque esset vtrumque distinctum gradibus, facile credidi notandis vrbis vsui fuisse, punctoque certius exigendo solstitorum, & æquinoctij: quartum denique prioribus vastius commisura erat planisphæriorum quatuor in vnam machinam, eorum diametere duarum fuit orgyarum; vnum ad meridiem vergens exhibebat æquinoctij orbem circulum; Meridianus huic proxime iungebatur,

nisi

43.
Mathem. in-
strumenta.